

jalta synnyttämään keskustelua ja aloitteita. Toisaalta raittiusliikkeellä on mahdollisuus kehittää mm. julkaisujaan yhteistyöfoorumiksi niille tahoille, jotka tekevät sen kanssa samansuuntaista työtä. Tällaista pyrkimystä on ollut mm. Raittiusviikon ja Valtakunnallisten terveystilaisuuksien välisessä koordinoinnissa. Ehkä siihen olisi mahdollisuuksia muussakin tiedotustoiminnassa, ilman että raittius työ menettäisi itsenäisyyttään ja omaleimaisuuttaan.

Alkoholipoliittisena vaikuttajana toimiminen

"Alkoholin kulutuksen vähentyminen tavoitteenä yhdistää raittius työn ja terveystalitiikan tavoitteita. Samalla tavoite ilmaisee vaatimuksen valtion harjoittaman alkoholipoliitiikan kokonaisvaltaistamisesta. Toisena keskeisenä vaatimuksena se ilmaisee, että ehkäisevään työhön on panostettava alkoholiongelmien korjaamisen tueksi. On selvää että sama tavoite ilmaisee myös tarpeen edistää raittiuden osuutta kulttuurissamme."

Raittiusjärjestöt perustelevat kulutuksen vähentymisen tavoitetta sillä, että nopea kulutuksen kasvu sekä muutti alkoholin merkitystä yhteiskunnassamme että lisäsi alkoholihaittoja huomattavasti. Tarvitaan siis yleisesti hyväksytty tavoite tällaisten rakenteellisten muutosten vastapainoksi.

Yhtenä kulutusta vähentävänä toimenpiteenä raittiusjärjestöissä nähdään keskioluen siirtäminen Alkoon. "Keskioluella on sekä laissa että käytännössä muista alkoholijuomista poikkeava erityisasema. On perusteltua että sen olemus alkoholijuomana tehdään nykyistä selvemäksi."

Keskioluen siirtämistä alkoholimyymälöihin ajetaan, koska se koetaan helpoimmaksi tavaksi alentaa lyhyellä tähtämellä alkoholin keskimääräistä kulutusta. "Muutos voisi luoda pohjaa alkoholilollemme uudenlaiselle kehittämiselle, jos sillä olisi laaja tuki takanaan. Ehkä sen avulla voidaan myös vähentää päivittäistä, elimistöä rasittavaa, alkoholin käyttöä sekä edistää raittiusasennetta nuorten keskuudessa."

Tavoite ei ole suoraan toteutettavissa, mutta raittiusjärjestöjen päättäjät katsovat, että jonkinlainen siirtymävaihe olisi mahdollinen. Sen yhteydessä näyttäisi mahdolliselta järjestää keskioluen myynti siten, että sen erityisasema verrattuna muuhun alkoholin saatavuuteen vähenisi ja että se olisi aina valvottua. Samalla "olisi selvitettävä niitä keinoja, joilla kulutusmuutoksen työllisyys- ja elinkeinopoliittisia vaikutuksia voidaan säädellä. Myös laittoman alkoholikaupan ehkäisemiseksi tarvitaan valmistelu aikaa".

Yhteenvedon sijasta

1980-luvulla raittius työtä tekevät monet muutkin kuin perinteellinen raittiusliike. Raittiusjärjestöissä tämä tunnutaan tiedostetun. Uusia toiminnan mahdollisuuksia etsitään. Ei ole tarpeen enustaa edellä kuvailtujen argumenttien kestävyyttä, jokainen voi tehdä niistä omat johtopäätöksensä. Tässä on ollut tavoitteena kuvata liikehdintää, jota raittiusjärjestötyössä näyttää tapahtuvan.

Kristian Åberg

Nuorten alkoholin käytön paisuttelu pahentaa asiaa

Nuorten alkoholin käyttöä käsitellään julkisuudessa milloin minkäkin esitelmän, seminaarin tai lausunnon perusteella lähes päivittäin. Myös omaloitteisille toimittajille aihe on herkullinen. Useimmiten nuorille tehdään näissä "uutisissa" ja reportaaseissa vääryyttä ainakin kahdella tavalla. Annetaan sellainen kuva, että kaikki nuoret juovat, vieläpä varsin rajusti. Ja esitetään, että nuorten alkoholin käyttö lisääntyy jatkuvasti.

Kuitenkin tiedämme jo kokemuksesta, että missään tapauksessa läheskään kaikki nuoret eivät käytä alkoholia. Lisäksi nuorten terveystapatutkimuksen (Ahlström 1982 a) yhteydessä saadut tulokset osoittavat, että alkoholia käyttävien nuorten keskuudessa käyttötapa ei suinkaan aina ole raju ja että kulutus ei kohta lähes kymmeneen vuoteen ole "jatkuvasti siirtynyt yhä nuorempiin ikäryhmiin ja kasvanut".

Päinvastoin tilanne on viime vuosina huomattavasti parantunut. Tätä osoittaa esim. se, että kun 14 vuotta täyttäneistä oli vuonna 1973 raittiita neljäsosa ja 16-vuotiaista kymmenesosa, oli vuosikymmenen lopulla 14-vuotiaista raittiita taas jo puolet ja 16-vuotiaista neljäsosa. Myös alkoholijuomien, erityisesti oluen, kokeiluikä on 70-luvun loppupuolella jälleen huomattavasti kohonnut nuorimmissa ikäryhmissä. Vuodelta 1981 olevat tuoreimmat tiedot osoittavat, että tilanne ei ole huonontunut vuodesta 1979.

Tilanteen parantuminen ei tietenkään tarkoita sitä, etteikö nuorten alkoholin käytössä olisi epäkohtia. Niitä on enemmän kuin 50- ja 60-luvulla, kuten aikuisväestönkin kohdalla. Myös verraten pienessä nuorten joukossa käyttö lieenee rajuuntuunut entistä näkyvämmäksi. Haittoja siis on ja nii-

den vähentämiseksi on työskenneltävä.

Mutta epäkohtien liioittelulla saatetaan aiheuttaa enemmän haittaa kuin hyötyä. Tiedossa näet on, että nuorten keskuudessa vallitsee epätodellinen kuva samanikäisten alkoholin käytöstä. Sitä pidetään todellisuutta paljon rajumpana (Ahlström 1980). Jatkuva päivittely ja karpomaiset yleistykset ylläpitävät ja lisäävät tätä joukkoharhaa. Se puolestaan saattaa panna monet raittiit tai alkoholia satunnaisesti nauttivat nuoret pitämään itseään poikkeuksellisina muiden nuorten joukossa ja aloittamaan käytön tai lisäämään sitä. Joukkoharha on 20 viime vuoden aikana entisestään lisääntynyt. Tutkijoiden mukaan yhtenä syynä lienee ollut alkoholipolitiikasta ja alkoholihaitoista käydyn julkisen keskustelun lisääntyminen. Tätä juomispaineita aiheuttavaa väärää todellisuudenkuvaa ei enää pitäisi lisätä.

Nuorten alkoholin käytön käsittelyyn julkisuudessa liittyy usein vaatimuksia virallisen kontrollin kiristämisestä. Rajoituksia on tietysti oltava ja niiden noudattamista on valvottava, koska epäkohtia voidaan näinkin estää. Mutta varsinaisen alkoholi-järjestelmän ohella nuorten käyttäytymiseen vaikuttavat myös ne muut sekä viralliset että erityisesti epäviralliset tahot, joiden kanssa nuoret joutuvat tekemisiin. Äskettäin valmistunut selvitys (Ahlström 1982 b) vahvisti, että nuorten vanhemmat, ikätoverit sekä tyttö- ja poikaystäväkaverit ovat tärkeitä nuorten alkoholin käytön kontrollitahoja. Vanhemmat ovat tärkein kaikenikäisten poikien ja tyttöjen alkoholin käyttöön puuttuva taho. Toiseksi tärkeimmät ovat nuoremmassa ikäryhmässä samanikäiset toverit ja vanhemmissa ikäryhmässä tyttö-

tai vastaavasti poikaystäväkaverit.

Näitä tahoja olisi käytettävä entistä enemmän hyväksi pyrittäessä vaikuttamaan nuorten alkoholin käyttöön. Tämä tapahtuisi suuntaamalla näihin ryhmiin edelleen ja jatkuvasti sellaista valistusta, joka auttaisi ja rohkaisisi niitä tässä tehtävässä. Vanhemmille olisi korostettava esimerkin keskeistä vaikutusta, annettava asiatietoja ja kehoitettava heitä keskustelemaan nuorten kanssa alkoholista riittävän varhaisessa vaiheessa. Ikätoverien sekä tyttö- ja poikaystäväkaverien vaikutusta puolestaan voitaisiin parhaiten lisätä valistuksella, jolla vahvistetaan terveiden elämäntapojen noudattamista ja hyviä harrastuksia nuorison keskuudessa, jotta hyvät esimerkit lisääntyisivät. Samalla vähenisi myös se vahingollinen joukkoharha, jota mustamaalaaminen ja haittapropaganda ovat osaltaan luoneet.

Kirjallisuus

Ahlström, Salme: Suomalaisten nuorten käsityksiä alkoholin käytöstä. Tiedon, kiinnostuksen ja kokemuksen merkitys. *Sosiologia* 17 (1980): 4, 271—278

Ahlström, Salme: Alkoholin käyttö. Julkaisussa Nuorten terveystapatutkimus: Nuorten terveystapat Suomessa 1970-luvulla. Lääkintöhallituksen tutkimuksia 25/1982. Helsinki 1982. 1982 a

Ahlström, Salme: Finnish teenagers — how they drink and clash with authority. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies No. 159. Helsinki 1982. 1982 b.

Asko Haaranen